

Duivesteijn, woekeren met woningen

Het was op zijn minst een royale geste van Natuurmonumenten om Adri Duivesteijn, uitspraken te laten doen over de noodzakelijke investeringen in de natuur van het IJmeer en Markermeer (Van Nature, december 2010). Je zou het interview kunnen opvatten als een poging om Duivesteijn, de gedreven stenenstapelaar uit Den Haag en altijd te vinden waar men van plan is grootschalig te bouwen, voor het karretje van de natuurbescherming te spannen. Want wat was het ontzettend áardig van hem om de verkeerde zuinigheid van het Rijk aan te klagen en te wijzen op de verplichtingen die voortvloeien uit het natuurbeleid en m.n. de aanwijzing als Natura 2000-gebied.

Maar wat er bij nader inzien in het interview gebeurt, is precies het omgekeerde. De sluwe vos en straatvechter Duivesteijn poseert slechts met zijn pleidooi voor de natuurinvesteringen om zijn megalomane bouwplannen, nog wel buitendijks **in** het IJmeer, een zweem van redelijkheid te geven. Een sterk staaltje verleidingskunst.

Duivesteijn laat zijn ecologische masker tijdens een moment van onoplettendheid echter even zakken als hij er nog maar weer eens over klaagt dat het Markermeer überhaupt als Natura 2000 gebied is aangewezen (“Dat is een twijfelachtige aanwijzing. (...) Iedereen weet dat het IJmeer en het Markermeer een desolaat watermilieu hebben.”) Inderdaad, toen die aanwijzing er kwam ging er een siddering van afschuw door de lieden die het almachtige Nederlandse complex van bankiers, bouwers en bestuurders vormen. En Duivesteijn zit er duidelijk mee, en wil best meehelpen om voor het ecologisch herstelplan een paar miljoen extra uit de staatskas te putten, als het maar niet de schaalessprong van Almere in de weg zit. Hij kan niet anders, want hij zit gelukkig klem.

Na de wateroverlast van 1995 in het rivierengebied en de periode 1998-2001 met wateroverlast in de polders had zich het paradigma gevestigd dat buitendijks en in lage polders bouwen helemaal niet meer moest gebeuren. Het kwam zelfs terecht in het Nationaal Bestuursaccorder Water. De streepjespakken moesten er bijna van hyperventileren en lieten het er niet bij zitten. Aanhakend aan de Fortuyn-revolte, wat voornamelijk een vastgoedrevolte was, en harde druk uitoefenend op de liberale minister mevrouw Dekker hervormde de Nederlandse ruimtelijke ordening (de Nota Ruimte) bliksemsnel en wel zodanig dat het idee weer postvatte dat “ontwikkelingen” niet door die vervelende natuur onmogelijk moeten worden gemaakt. “Stel je voor, als wij ergens willen bouwen, dan bouwen wij daar, wij kunnen ons niet permitteren ons door de natuur de voet dwars te laten zetten.” Dat is nu de lijn, inclusief het omslaan van de ermee verbonden extra bouwkosten over alle belastingbetalers. Het staat keihard in het Nationaal Waterplan. Het tamelijk neutrale advies van de Deltacommissie is meteen ondergeschikt gemaakt aan de bouwbelangen.

Een van Duivesteijns steunzolen, de architect Winy Maas die van hem een ontwerp mag maken van een grote brug tussen Amsterdam en Almere, voorzichtig begroot op 5 miljard Euro, liet zich onlangs in het Delfts universiteitsblad Delta ontvallen dat de natuur van het IJmeer toch maar flauwekul was, “Je kunt het water niet eens drinken”, zo illustreerde hij zijn volstrekte onnozelheid en niet geheel belangeloze ongeïnteresseerdheid in ecologische zaken.

Duivesteijn's uitnodiging dat de natuurorganisaties moeten blijven meepraten over "buitendijkse ontwikkelingen" is - als het goed is - leuk geprobeerd. Maar zij kunnen er alleen maar bij verliezen. Want het is een vos die deze passie preekt.

Het is niet zonder humor dat Duivesteijn, die zich graag presenteert als een sociaal-democratische wethouder met een gezond volkshuisvestingshart, zich zo spontaan bedient van de ruimte die de neoliberale machtspolitiek van de Nota Ruimte voor hem heeft gecreëerd. Zijn sociaal-democratische kleur is erg vaal geworden. En dat geldt wel degelijk ook voor de sociale kant van deze politicus. In een discussie op Radio I met iemand van het Econ. Inst. voor de Bouw (EIB) ging hij spontaan mee met het voorstel om de bewoners van corporatiewoningen jaarlijks aan een inkomenstoets te onderwerpen. Dat zou mogelijkheden geven die vervelende "scheefwoners", mensen die veelal maar iets meer verdienen dan de overheden als doelgroep voor sociale huurwoningen aanmerken (inkomens tot 28.000 Euro), extra huur te laten betalen of - nog veel beter - de koopwoningmarkt op te jagen, regelrecht in de armen van de ontwikkelaars. Dat door het OTB via een enquête in 2005 is vastgesteld dat de scheefwoners zich helemaal geen koopwoning kunnen permitteren, is Duivesteijn al lang geen zorg meer. Spraakmakend bouwen, dat is het enige wat hem nog interesseert.

Dat de enorme bouwwoelf, die Nederland sinds 1995 teistert en verrommelt, nu echt gaat stoppen, is nog niet tot hem doorgedrongen. Toch te weinig verstand van economie, ben ik bang. De plannen voor een half miljoen woningen in de Randstad (structuurvisie Randstad 2040) en de schaa sprong van Almere waren gefundeerd op de huizenzeepbel, de steeds maar verder oplopende hypotheekschulden van de Nederlandse huishoudens, het slopen van 10- en 10-duizenden renoveerbare woningen en het verdrijven van de "scheefwoners". Ik kan mij niet voorstellen dat de natuurorganisaties denken dat het "snel en goed bouwen" in Almere de natuurdoelen dichterbij brengt, zoals Duivesteijn suggereert. Hij lijkt me toch meer het type dat aan de deur woekerpolissen verkoopt.

Jacques Schievink
Initiatiefgroep Natuurbeheer in Delft
25-01-2010

verzonden aan de redactie van Van Nature (die het doorgezonden heeft aan medewerkers van Natuurmonumenten die bij IJmeer-Markermeer betrokken zijn) en aan het gemeentebestuur van Almere.

Initiatiefgroep Natuurbeheer in Delft
T.a.v. Jacques Schievink
Maarten Trompstraat 17
2628 RB Delft

Initiatiefgroep Natuurbeheer in Delft

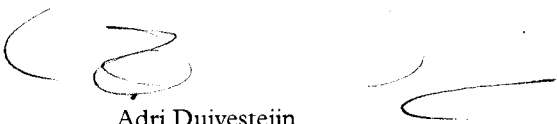
Geachte heer Schievink,

Uw brief en bijlage d.d. 2 februari 2010 heb ik in goede orde ontvangen en gelezen. Bij uw brief ontvingen wij het 'kritisch commentaar' dat u hebt verzonden aan de redactie van *Van Nature*. Dit naar aanleiding van het interview met ondergetekende, dat in december 2009 is gepubliceerd.

Wat mij na lezing van uw 'kritisch commentaar' vooral opvalt, is de toonzetting van uw bijdrage. In plaats van een gefundeerd betoog, kiest u voor een cynische toonzetting. Mét de nodige diskwalificaties aan het adres van mijn persoon, en een internationaal vermaarde architect als Winy Maas. Zelfs verdachtmakingen en insinuaties schuwt u niet.

Op een constructieve bijdrage met steekhoudende argumenten, was ik graag in gegaan. Maar nu rest mij niets anders, dan u mee te geven dat deze wijze van communiceren getuigt van een gebrek aan respect.

Met vriendelijke groet,

Adri Duivesteijn
Wethouder Duurzame en Evenwichtige Ontwikkeling Almere

Datum
5 maart 2010

Uw brief van/kenmerk

Ons kenmerk
CBW/2010/25

Bijlage(n)

Van: jacques schievink <j.eschievink@freeler.nl>
Onderwerp: reactie op uw brief van 5 maart
Datum: 7 april 2010 21:46:11 GMT+02:00
Aan: adriduivesteijn@almere.nl

Geachte heer Duivesteijn,

het verwijt in uw al te korte antwoord van 5 maart dat mijn grieven niet onderbouwd en niet gefundeerd zouden zijn en respectloos en cynisch gepresenteerd, wil ik hieronder weerleggen.

Het respectloze van mijn brief was, om mee te beginnen, niet de opzet. Sterker nog, uw rol destijds in de Haagse stadsvernieuwing was belangrijk en past in de betere tradities van volkshuisvesting. Misschien wel juist daarom vind ik uw optreden bij de Almeerse schaalsprong (en eigenlijk ook al bij parlementaire enquêtes) zo teleurstellend,

Ik heb, verontrust door het razende tempo van de verstedelijking in Nederland (4x sneller dan elders in Europa) en de verwoesting van landschappen sinds de vinex-operatie op gang kwam, vooral in de zuidvleugel van de randstad, de woningbouw en in het algemeen de ruimtelijke ordening in deze regio zorgvuldig bijgehouden. In eerste instantie werd daarbij duidelijk, m.n. aan de hand van de Haaglandse plannemakerij, dat aanzienlijk meer gebouwd werd dan in het vinex-programma werd voorzien. (Die planningsfouten werden in 1999 zelfs door het provinciaal bestuur erkend, maar bijstelling bleef achterwege.)

De gedachte dat bouwactiviteit in een gemeente eerder te maken heeft met de exploitatie van grond- en vastgoedbedrijven dan met objectief verdedigbare ruimtelijke planning is niet zo vreemd. Ik zou daarvan in onze regio tientallen bliken kunnen beschrijven. Ook de stigmatisering van de scheefwoners, voor het overgrote deel mensen die zich echt geen koopwoning kunnen veroorloven (prof. Marja Elsinga, 2005) en de machteloze roepen om doorstroming (waarvan een rapport van Priemus uit de 80-er jaren al uiteenzette dat die nergens in West-Europa ooit gewerkt heeft) heeft er van alles mee te maken. Uw radiogesprek met Taco van Hoek van het EIB getuigde op dat punt van onthutsend volgzzaamheid.

De VROM-raad ziet het scheefwonen in het geheel niet als een probleem. Mensen die de logica van meer-verdienen en "dus" meer-woonkosten doorbreken (bestuurders en managers van corporaties vinden dat onverdraaglijk) passen niet in het wereldbeeld van de moderne financiële gemeentemanager. Nu de hypotheekrenteaftrek dan inderdaad meer dan ooit onder vuur ligt, zie je dit scheve denken weer opflakkeren. Dat u meegaat in deze dubieuze benaderingen kan ik niet bewonderen.

Vervolgens haal ik in korte passages mijn verhaal nog even aan (in [blauw](#)) en voeg er nog wat toelichtingen en onderbouwingen aan toe.

- [megalomane bouwplannen, nog wel buitendijks in het IJmeer, een zweem van redelijkheid te geven.](#)

Mocht u aan de flagrante schending van het hoofdprincipe van ons waterbeheer nog twijfelen, lees dan eens de korte geschiedenis na in onze kritiek op het nationaal waterplan. Het is opgenomen in het document <http://ind.datadelft.com/2009/onwp.pdf> (pp. 2-3). Het gaat om een opzienbarende breuk met het nieuwe paradigma in het waterbeheer dat sinds de wateroverlast in de periode 1998-2001 in stand kwam.

- [Natura 2000 gebied is aangewezen \("Dat is een twijfelachtige aanwijzing"\)](#)

- [Je kunt het water niet eens drinken" \(Winy Maas in Delta, zie http://ind.datadelft.com/2009/WinyMaas.PDF\)](#)

Uit uw opstelling en die van Winy Maas, die ik er in het Delftse universiteitsblad Delta stevig over heb aangepakt, blijkt zonneklaar dat begrip voor of affiniteit met natuur, of met niet-verstedelijkte ruimte zo u wilt, absent is.

- [Aanhakend aan de Fortuyn-revolte, wat voornamelijk een vastgoedrevolte was, en harde druk uitoefenend op de liberale minister mevrouw Dekker hervormde de Nederlandse ruimtelijke ordening \(de Nota Ruimte\) bliksemsnel en wel zodanig dat het idee weer postvatte dat "ontwikkelingen" niet door die vervelende natuur onmogelijk moeten worden gemaakt.](#)

- [zich zo spontaan bedient van de ruimte die de neoliberale machtspolitiek van de Nota Ruimte voor hem heeft gecreëerd.](#)

Ik vind het een heldere politiek-historische analyse, al zeg ik het zelf. Van Vinex, via op afstand zetten van corporaties, het liberaliseren van de financiële producten, de Fortuyn-revolte tot en met mevrouw Dekker met haar Nota Ruimte. **Door de overheid georkestreerd winstbejag; op verzoek van bouwers en bankiers.** Zou u nog iets van kunnen leren.

Het maakt mij meer dan kopschuw als PvdA- en Groenlinks-wethouders in de noordelijke randstad zo gretig gebruik maken van de afbraak van de ruimtelijke ordening en de volkshuisvesting, die door de vastgoedsector en de regeringen sinds Kok-1 op touw zijn gezet. Alleen Pronk deed er niet aan mee, maar de zucht van verlichting die PvdA-wethouders en gedeputeerden in den lande (Calon!) slaakten toen hij aan de kant moest, is nog steeds te horen. Dat zij de kredietcrisis voor een groot deel zelf gemetseld hebben, misbruik makend van de grote verleidbaarheid van mensen als het op een woning aankomt, hebben ze niet eens in de gaten.

- [Dat door het OTB via een enquête in 2005 is vastgesteld dat de scheefwoners zich helemaal geen koopwoning kunnen](#)

permitteren, is Duijvesteijn al lang geen zorg meer.

Als u dat nog wel een zorg is, dan hoor ik dat graag. Ik volsta met te verwijzen naar het onderzoek uit 2005 van mevrouw Elsinga en het recente advies van de Vromraad (Stap voor stap). En ik kan het niet laten even te wijzen op de hyperbolische overdrijvingen van Taco van Hoek (zie de website van het EIB), waarin hij weliswaar een miljardenbate ziet als de scheefwoners worden aangesproken, maar ook (wat een verrukkelijke kinderachtigheid!) dat die baten beslist niet bij de corporaties terecht mogen komen. Als dát namelijk het resultaat zou zijn dan ziet hij liever van het hele gedoe over scheefwonen af ...

• Toch te weinig verstand van economie, ben ik bang. De plannen voor een half miljoen woningen in de Randstad (structuurvisie Randstad 2040) en de schaa sprong van Almere waren gefundeerd op de huizenzeepbel, de steeds maar verder oplopende hypotheekschulden van de Nederlandse huishoudens, het slopen van 10- en 10-duizenden renoveerbare woningen en het verdrijven van de "scheefwoners".

Ik zie ook hier niet in wat hiervan niet onderbouwd en respectloos is. Ik preciseer nog wat:

- de schaa sprong van Almere is niet een verzoek van het kabinet aan de gemeente Almere en op die manier in de Randstadvisie 2040 en in het nationaal waterplan terechtgekomen. Het is in de eerste plaats een aanbod van Almere aan de regering.

- In een verslag van de nieuwjaarsbijeenkomst van het Nirov vind ik deze passages:

"Zowel voor de planning van woningen, kantoren als bedrijventerreinen is er tot 2025 sprake van een overmaat die in bepaalde regio's zeer fors is. (...) In het grootste plan van Nederland, de schaa sprong Almere, is in de huidige markt het realisme ook ver te zoeken. Gobert Beijer (Boer & Croon Ruimtelijke Investerings) kon vanuit zijn betrokkenheid bij de schaa sprong melden dat de nieuwbouwproductie er de komende jaren hooguit op 500 woningen per jaar zal zitten. Die woningen worden voornamelijk gebouwd door de corporaties en –het gelijk van Adri Duivesteijn– op vrije kavels. Maar het worden zeker niet de gewenste 2.000-3.000 woningen per jaar. De prijs van 'tweedehandswoningen' zit in Almere momenteel ca 40% onder de aanschafprijs. Beijer vreest dat veel gemeentelijke grondbedrijven te weinig reserves hebben om de rentelasten van de reeds aangekochte gronden nog heel lang te kunnen dragen."

- Omdat u nogal droomt van alles wat van steen is (zoals menig andere Nederlander die zich financieel heeft vertild, alleen die deden dat niet op kosten van publieke middelen), had ik mijn reactie op het interview afgesloten met een nogal hard verwijt: "Ik kan mij niet voorstellen dat de natuurorganisaties denken dat het "snel en goed bouwen" in Almere de natuurdoelen dichterbij brengt, zoals Duivesteijn suggereert. Hij lijkt me toch meer het type dat aan de deur woekerpolissen verkoopt."

Dat ik dit laatste, inderdaad niet erg respectvolle verwijt durfde te maken komt door uw eenzijdige aandacht (bewondering?) voor bouwen. Dat 'blinde' slaat dan op het weggijken van de schaduwzijden ervan. Dan heb ik het nog niet eens over ruimte en natuur, of over de milieulasten (die zeer omvangrijk zijn en niet in verhouding staan tot het aandeel van de bouw in het BNP!) maar over de schulden van de huishoudens. Het bouwen van te dure huizen en het opdringen van roekeloze hypotheek aan de huishoudens (wat godbetert nog steeds doorgaat) die misschien hun hele leven voor hun luchtkasteel krom moeten liggen. Dat maakt bange mensen. Mensen die rechts stemmen. Dat weet rechts. Reagan maakte er zelfs een lijfspreuk van. Bij hem begonnen de woekerpolissen. En hier in Nederland begon dat met Kok-1, en is dat estafettestokje door een leger van gemeentebestuurders, waarvan de meeste zich zelfs progressief durven te noemen, overgenomen. Uw Almeerse droom deugt dus niet. Alleen al daarom zou ik het maar uit mijn hoofd zetten.

Er niet aan twijfelend u van dienst geweest te zijn, tekent

Met vriendelijke groeten,

Jacques Schievink

=====
Maerten Trompstraat 17
2628 RB Delft
+31 15 2617035
0649692290
e-mail j.eschievink@freeler.nl
=====